

Posudek bakalářské práce Karolíny Hůrkové Změny v současném železničářském sociolektu

Jak autorka uvádí, volba tématu je odrazem zejména rodinných vazeb na železničářské prostředí; v něm se v současnosti sama pohybuje. Cílem práce je zachytit slangové výrazivo prostřednictvím jednak odborné literatury, jednak dotazníku zadaného 42 respondentům z řad zaměstnanců Českých drah, a. s., i zájemců o železničářskou problematiku.

Práce má vhodnou strukturu. V teoretické části autorka objasňuje problematiku strukturních a nestrukturních útvarů národního jazyka, věnuje se utvářenosti sociolektismů a charakterizuje prostředí železničářského slangu. S ohledem na cíl práce má zásadní význam část praktická. Je rozdělena na dvě části. V té první jsou slangismy rozříděny do sémantických skupin Názvy osob, Názvy lokomotiv, Názvy ostatních strojů a vozů, Názvy nástrojů, přístrojů, pomůcek a zařízení a Názvy ostatní.

V rámci následující jazykové charakteristiky shromážděných lexikálních jednotek mnohá autorčina zjištění korespondují s obecnými jazykovými znaky slangů, opakovaně potvrzovanými seriózními výzkumy. Jde zde zejména o převahu jednoslovných pojmenování nad víceslovnými, o dominantní zastoupení substantiv a naopak o pouze ojedinělý výskyt sloves, v oblasti tvoření slangismů o derivaci sufixální jako nejfrekventovanější slovtvorný způsob a postup, o výrazné zastoupení univerbizace atd.

Nejcennější část práce tvoří Slovník získaných sociolektismů. Tomu předchází metodologicky náležitě vypracovaný popis stavby hesel. Z celkového počtu 180 shromážděných slangismů jich přibližně třetina byla zaznamenána a popsána J. Hubáčkem v jeho publikacích, uvedených v Závěru na s. 33 i v Seznamu použitých pramenů a literatury. Autorka správně odůvodňuje, proč nebyla potvrzena hypotéza o neměnnosti stabilního jádra železničářského slangu (očekávaným předpokladem by byla spíše jeho proměnlivost a rozhojňování slangových jednotek vlivem vývojových změn v prostředí železnice). Celkem překvapivé je zastoupení poměrně vysokého počtu 37 pojmenování interslangových – zde autorka uvádí výčet oborů, v nichž se uplatňuje tato homonymie se slangismy železničářskými.

Je zřejmé, že práce splnila svůj cíl z hlediska obsahového. Slovníček je sestaven pečlivě, vyhodnocení dotazníků bylo nepochybně poměrně pracné. S komentáři zjištěných poznatků v Závěru lze vesměs souhlasit. Autorka by měla vysvětlit, proč může být „výrazovým aktualizačním prvkem“, jak uvádí na s. 7 (5. ř. zdola), „i přísná spisovnost nebo knižnost“. Je třeba upozornit na terminologické nepřesnosti – pojem „sociolekt“ nelze klást na stejnou významovou úroveň jako pojmy „slang“, „argot“ a „profesní mluvu“ (s. 7); na s.24 (10. ř.) mělo být uvedeno patrně „substantivizovaná adjektiva“, nikoli „adjektiva“. Na s. 4 (1. a 2. ř.) je nesprávné vyjádření – „... jsem musela vyřadit slova spisovná a neutrální“.

Práce bohužel vykazuje mnoho jazykových nedostatků. Nelze uvést výčet všech, proto uvedu jen některé. Na s. 8 (4. ř. zdola), na s. 24 uprostřed („pomocí zkratkou“) a na s. 33 (4. ř.) jsou užity chybné tvary, na s. 12 (4.- 5. ř.) je chybný pořádek slov, na s. 8 (4.- 5. ř. zdola) je anakolut a chybí zde čárka před „anebo“. Interpunkční pravidla jsou porušována dále např. na s. 3 (kap. 2.2, 7. ř. zdola), na s. 4 (chybí čárka před „a v praktické části“), na s. 7 (4. ř. zdola), na s. 8 (4. ř. zdola) či na s. 34 (7. ř.). Složenina „slovnědruhový“ se nepíše se spojovníkem (s. 15, 5. ř.).

Poměrně zásadní problém spatřuji v nezvládnutí stylizace textu. Uveďme opět pouze některé příklady formulačního pochybení, nevhodnosti či neobratnosti vyjádření: „...zvolila jsem zachytit výrazivo... a pokusit se...“ (s. 3, 1. ř.), „jako hlavní zdroj excerpce k praktické části...“ (s. 3, 5. ř.), na s. 4 (3. odst.) je chybná stavba souvětí („Součástí...“), „sociolekt je uskutečňován“ (s. 7). Vyjádření, že „slangy jsou obohacovány stejnými postupy jako je národní jazyk“, není přijatelné věcně, stylizačně ani pravopisně. Nevhodná vyjádření jsou na

s. 12 („mezinárodní slovní základ“), na s. 13 uprostřed („rozvinuly se ... výrazy...“), na s. 35 (2.- 3. ř.) – „změny se promítnou i do lexikologické vrstvy tohoto prostředí“, na s. 35 (2. odst.) – „...nejfrekventovanější je sufix -čko, -sko a další výrazy...“ aj. Stylové normě odborného stylu neodpovídá užívání hovorového tvaru „můžu“ (s. 15. 8. ř.; s. 35, 8. ř.). Úroveň formální stránky práce snižují také překlepy – s. 3 (kap. 2.2, 1. a 2. ř.), s. 13 (8. ř. zdola), s. 18 (3. ř. zdola), s. 33 (10. ř. zdola) atd.

Bakalářskou práci Karolíny Hůrkové s výhradami a rozpaky doporučuji k obhajobě a navrhuji ohodnotit ji klasifikačním stupněm **dobře**.

PhDr. Zdeněk Suda, CSc.
oponent

Rokycany 29. 8. 2020

Souhlasí s originálem

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
katedra českého jazyka a literatury

J. Hůrková